

KISA METİNLERDE DİLSEL YÖNLENDİRMELERİ BULMAYA YÖNELİK DERS UYGULAMASI

Umut BALCI*
Nihat YAVUZ**

ÖZET

Yönlendirme, toplumu belli bir yöne ve davranışa yöneltmede kullanılan bir tekniktir. Gazete, televizyon ve günlük karşılıklı sohbetler olmak üzere hemen her alanda ortaya çıkan yönlendirmeye birçok edebi türde olduğu gibi kısa metinlerde de rastlanmaktadır. Kısa öykü ve okuma öyküleri yazarları, gerek kendi ideolojik bakış açılarını benimsetmek, gerekse toplumsal davranışları, yöneticilerin tutumlarını eleştirmek amacıyla bu metinleri bir araç olarak kullanmış ve okuyucu üzerinde bir etki bırakmaya çalışmışlardır. Bu çalışmada Alman yazar Wolfgang Borchert'in "Okuma Kitabı Öyküleri" adlı eserinden bir öykü üzerinde durulacak ve öykünün içerdiği dilsel yönlendirmelerin öğrenciler tarafından bulunmasına yönelik uygulamalı bir ders taslağı üzerinde çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönlendirme, Yönlendirme teknikleri, Kısa metinler, Yabancı dil eğitimi.

A CLASSROOM IMPLEMENTATION TO FIND OUT THE LINGUISTIC MANIPULATIONS IN THE SHORT TEXT

ABSTRACT

Manipulation is a technique to be used directing society towards a particular thing and behaviour. This is a very common implication particularly in daily newspapers, daily speech, and also many kinds of literary works; this is therefore available within the short texts. This technique has been used as a tool by short story and reading storywriters in order to convey their ideological opinion to criticise society's behaviour and decision makers' attitude, and also to leave impact on

---

* Araştırma Görevlisi Doktor, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, balci_u@yahoo.de

** Yardımcı Doçent Doktor, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, nyavuz@cu.edu.tr

readers. This study focused on a story entitled “Lesebuchgeschichten” written by Wolfgang Borchert who is a German author, and attempted to develop a classroom implementation draft based on evaluation of linguistic manipulation in the stories according to students’ opinions.

Key Words: *Manipulation, Manipulation technique, Short texts, Language education.*

1. GİRİŞ

Yönlendirme, sözlü ve yazılı hemen bütün ifadelerde ortaya çıkabilen bir ikna çabasıdır. Yazarlardan politikacılara kadar birçok kişi topluma bir düşünceyi benimsetmek amacıyla dilin etkili kullanımından yararlanmış ve hedeflerine ulaşmak için yönlendirme yöntemlerini kullanmışlardır.

Yönlendirme farklı şekillerde ortaya çıkan bir durumdur. Biz burada kısaca söylemsel ve sözbilimsel yönlendirmelere değineceğiz. Söylemsel yönlendirmenin ne şekilde ortaya çıktığını belirlemek için öncelikle “dil” ile “söz” arasındaki ilişkinin ve aradaki farkların belirlenmesi gerekir. Söylem, dilin parçacıklarının (sözler) bir araya getirilmesiyle oluşturulan ifade bütünü ve “söz”ün etkin kullanımı olarak değerlendirilir (Yavuz, 2003: 26). Dili oluşturan parçacıkların bir araya gelmesiyle, bunları bir araya getiren kişinin anlattığı duruma bakış açısına göre söylem ortaya çıkar. Bu durumda söylem, dilden bağımsız olmayan, fakat dilin sanatsal, etkileyici kullanımı olduğu söylenebilir.

Söylem çözümlemesi bağlamında ele alınan bir metin, metnin oluşturulması, yazarı, yayın organı ve metin türünü ele alan kuramsal bağlam, metnin biçimsel ve anlamsal, yani biçim ve içerik boyutunu ele alan yüzeysel yapısı, metnin bütünlüğünü, içsel tutarlılığını, sözbilimsel araçların kullanım ve işlevini ele alan dilsel ve sözbilimsel araçlar, metni yorumlamaya olanak sunan içeriksel ve ideolojik iletiler ve metnin etkisini ön planda tutan yorumlama olarak beş aşamada incelenebilir (Yavuz, 2003:28vd). Bu noktada önemli olan, metnin içeriği değil, içeriğin nasıl yansıtıldığıdır. Dilin estetik ve sanatsal kullanımı söylemsel yönlendirmeyi beraberinde getirir. Söylemsel yönlendirmede, metni oluşturan biçimsel özelliklerin okuyucuyu nasıl bir alımlamaya sürüklediği, okuyucunun düşüncelerini nasıl biçimlendirdiği önem kazanmaktadır.

Sözbilimsel (retorik) yönlendirme türünde ise dilin kullanımı önem taşımaktadır. Karşı tarafı belli bir yöne yöneltmenin temel kuralı, anlatılan konunun iyi bir şekilde gerekçelendirilmesi ve böylece ikna ve inandırmanın daha rahat sağlanmasıdır (Yavuz, 2003: 36). Yönlendirmede kullanılan

tümevarım, tümdengelim, stereotipler, moda sözcükler, dilsel düzenlemeler ve eğretilmeler önemli sözbilimsel araçlardır (Yavuz, 2003: 36). Konuşmacının ya da yazarın bu araçları kullanarak düşüncelerini aktarması karşı tarafı ikna açısından büyük önem taşımaktadır.

2. KISA METİNLERDE YÖNLENDİRME

Diğer bütün edebi türlerde olduğu gibi, kısa metinlerde de sanatsal dil kullanımıyla okuyucunun farklı olaylar arasında bağlantı kurması ve bu olaylara eleştirel yaklaşması hedeflenmiştir. Bu bağlamda kısa metinlerle okuyucuyu etkilemenin, onu belli bir yöne çekmenin en önemli dayanağı dil kullanımıdır. Kısa metin yazarları, benzetme, gönderme, ironi, hiciv gibi söz sanatlarının yanı sıra sözcük seçimi, imgeler, ritim ve metin içi karşılaştırmaları öykülerinde kullanıp kendilerine has bir biçim yaratmış ve böylece bu sanatsal dil kullanımı sayesinde okuyucuyu etki altına almışlardır.

Kısa metinlerin yönlendirmelere uygun olması onların özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Birincisi, kısa metinler kısıklıklarından dolayı okuyucuyu sıkmayan ve bir solukta okunan metinlerdir. Dolayısıyla okuyucu kısa ama çok yoğun işlenmiş bir metinle karşılaşır, bir solukta okunan metnin verdiği heyecan ve etkinin altında kalıp metinde karşılaştığı semboller arasında ilişki kurmaya çalışır. Böylelikle metin yazarı da hedefine ulaşmış olur.

Kısa metin türlerinden biri olan kısa öykülerin de Almanya'da özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra önem kazanması ve halk tarafından benimsenip yaygınlaşması (Thiemermann, 1984:9), yukarıda anlatılan özelliklerin bir sonucudur. Savaştan yeni çıkmış, geleceği elinden alınmış, aç ve susuz halka uzun romanlar aracılığıyla bir şeylerin anlatılması ve yönlendirilmesi neredeyse imkansız olduğu için, o dönemin yazarları halkın daha rahat okuyabileceği kısa öykü türünü seçmiş ve böylelikle o dönemin politik durumunu halka bu edebi tür aracılığıyla tanıtmış ve halkın politik süreci sorgulamasını sağlamışlardır. Thiemermann'ın (Thiemermann, 1984: 10) "Bu öykülerin boyut olarak kısıklığı, [okuyucuda] eleştirel bir bakış açısı sağlayan yapısal ve içeriksel yoğunluk içerir" şeklindeki ifadesi de kısa öykülerin bu anlamda önemini ifade etmektedir.

Kısa metinlerin önemli özelliklerinden biri de tek bir durumu, tek bir konuyu ele almalarıdır (Gelfert, 2002: 41). Tek bir konu üzerinde yoğunlaşan kısa metinler karmaşıklaktan uzaktır ve okuyucunun ele alınan

konuyu daha iyi özümsemesini, başka bir ifadeyle kodları daha rahat çözmelerini sağlar. Çünkü kısa metinlerde anlatılan konu hayal ürünü değil, tamamen gerçek hayattan seçilir ve okuyucunun bu gerçekliği fark edebilmesi için yazar, bu gerçekliğin önüne tül bir perde çeker, anlatmak istediğini okuyucuya yansıtır. Dolayısıyla öyküyü irdeleyen okuyucu, konuya daha iyi hakim olacak, metinde yer alan eleştiri oklarının nereye hedeflendiğini görebilecektir.

Kısa metinlerin göze çarpan başka bir özelliği ise anlatılan konuya ani giriş yapılması ve sonun açık bırakılmasıdır. Yazar konuya ani bir giriş yapar, olayı anlatır, öykünün sonucunu ise okuyucudan bekler. Bu tutumuyla yazar okuyucunun metin üzerinde düşünmesini, metni yorumlamasını ve anlatılanı sorgulayıp yeni çıkarımlar yapmasını teşvik eder (Thiemermann, 1984: 13). Kısa metinlerin anlam boşluklarına dayalı yapıları da bu noktada önemli bir rol oynamaktadır. Yazar, anlatımın bazı yerlerinde okuyucunun doldurmasını istediği boşluklar bırakır, ama bu boşlukları nasıl doldurması gerektiğine dair ipuçlarını da vermeyi ihmal etmez.

Kısa metinlerde kişiler iyi ve kötü için birer sembol olarak ortaya çıkar ve farklı sosyal çevre ve kültürlerden (semantische Räume) seçilir (Bolat, 2004: 92). Anlatı boyunca da aynı karakteri sergiler. Kişilerin öyküde sembolik olarak iyi ve kötü şeklinde ortaya çıkması okuyucunun farklı durumlar arasında karşılaştırma yapmasını sağlamaktadır. Okuyucunun iki durum arasında yapacağı karşılaştırma onda analiz yeteneğini geliştirecek, olaylara daha eleştirel yaklaşma yeteneğini pekiştirecektir. Böylece, yazarın iyi ve kötüyü işleyerek eleştirmeye çalıştığı durumu okuyucu daha iyi görebilecek, yazar o okuyucuyu istediği yöne çekmiş olacaktır.

Tür olarak ortaya çıkışı Almanya'nın çalkantılı bir dönemine denk gelen kısa metinlerin dinsel yönlendirmelerin yanı sıra genellikle politik ve toplumsal yönlendirmeler içerdikleri gözlenmiştir. Hitler dönemi ve sonrası Almanya'sında ortaya çıkan bu türün konusunu dönemin politik yapısı oluşturur. Özellikle yöneticilerin sert baskısına maruz kalan yazarlar, bu baskıdan kurtulabilmek için sembolik yazıma yönelmiş ve okuyucuyu da bu şekilde hedefledikleri yöne çekmişlerdir. Savaş sonrası dönemin tanınmış Alman kısa metin yazarlarının başında Wolfgang Borchert, Heinrich Böll, Hans Bender, M. Luise Kaschnitz gelmektedir (Aytaç vd., 1994: 370). Bu yazarlar yazdıkları metinlerle halka savaşların yıkıcılığını ve saçmalığını, savaşların genellikle keyfi kararlar ve anlamsız çıkarlar sonucunda ortaya çıktığını, bu gibi halkı ilgilendiren ciddi kararlar alınırken halkın hiç

önemsenmediğini, savaşa ve silahlanmaya karşı insan sevgisini işlemiş ve halkın gözünü açmaya çalışmışlardır.

3.KISA METİNLERDE YÖNLENDİRMELERİ BULMAYA DAYALI DERS UYGULAMASI

Bu çalışmada kısa metinlerin yönlendirme bağlamında yabancı dil eğitimi derslerinde ele alınması irdelenmiştir. Derste ele alınan metnin öğrenciler üzerinde nasıl bir etki bırakacağına, öğrenciyi hangi yöne sürükleyebileceğine, ayrıca metnin öğrencide oluşturabileceği olumlu ya da olumsuz yönlendirmelerin bulunmasına yönelik bir ders planı üzerinde durulmuştur.

3.1. İzlenen Yöntem

Uygulama üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk iki aşama için bir ders saati ve son aşama için iki ders saati olmak üzere toplam üç ders saati kullanılmıştır. Uygulama Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı birinci sınıf öğrencileriyle yapılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında iki guruba ayrılan sınıfta 15 kişiden oluşan birinci guruba Wolfgang Borchert'in "Okuma Kitabı Öyküleri" (Lesebuchgeschichten) adlı öykü seçkisinden bir öykünün Almanca aslı, eşit sayıdaki ikinci guruba ise öykünün Türkçe çevirisi dağıtılmıştır. Öykünün yazarı, yazıldığı dönem ve içeriğiyle ilgili hiçbir ön açıklama yapılmadan iki guruptan da öykünün okunması istenmiştir.

Uygulamanın ikinci aşamasında öğretim elemanının daha önceden hazırlamış olduğu öykü ile ilgili sorular öğrencilere dağıtılmış ve öğrencilerden okudukları metinden yola çıkarak bu sorulara cevap bulmaları istenmiştir. Okuma sürecinden sonra öğrencilere sorulara cevap vermeleri için yirmi dakika süre tanınmıştır.

Üçüncü ve son aşamada ise, öğrencilerin Almanca öykü ve onun Türkçe çevirisine verdikleri cevaplar irdelenmiş ve metinde öğrencileri yönlendiren dilsel öğeler tespit edilmiştir. Bu aşama öğrencilere sorulara verdikleri yanıtların uygunluğunu ve farklı alternatifleri görebilme imkanı sunmuştur.

3.2. Çalışmanın Amacı

Kısa metinler Almanya’da özellikle II. Dünya Savaşı boyunca ve sonrasında yaygınlık kazanan bir yazın türüdür. Dolayısıyla zamanın politik koşullarından dolayı dilsel yönlendirmenin çok fazla kullanıldığı bir tür olarak karşımıza çıkar. Bu çalışmada kısa metinlerin içerdikleri dilsel yönlendirmelerin nasıl ele alındığı, öğrencilerin bu yönlendirmelerden nasıl etkilendiği ve metni okuduklarında bunları ne derecede fark edebildikleri araştırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilere metin analizi yöntemlerinin öğretilmesi ve bu analiz kapsamında metinlerde yer alan sembol, şifre, gönderme, eleştiri gibi özellikleri seçip onlara eleştirel yaklaşabilmelerinin sağlanması, metinde geçen kişi ve olaylar arasında ilişki kurma yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Yazarın metni neden yazmış olabileceği, amaçları ve hedefi kitle üzerinde durulmuş, böylece öğrencilerin metne farklı açılardan yaklaşması, onu her boyutuyla analiz etmeleri sağlanmıştır. Almanya’nın II. Dünya Savaşı ve sonrasında kapsayan zaman diliminde yaşanan politik ve toplumsal olaylar öğrencilere anlatılmış, böylelikle öğrenciler her yazın türünün arka planında yazıldığı dönemin politik ve toplumsal olaylarının etkisi olduğunu görmüşlerdir.

İncelenen metinden yola çıkarak özellikle üç önemli nokta üzerinde durulmuş ve bunlara cevap aranmıştır. Bunlar:

- a) Yazarın yazmış olduğu metinle hedefine ulaşıp ulaşmadığının belirlenmesi.
- b) Metnin öğrenciler üzerinde bırakacağı etkinin belirlenmesi.
- c) Metnin öğrenciye olumlu ve olumsuz yansımalarının ortaya çıkarılması.

4. “OKUMA KİTABI ÖYKÜLERİ”NİN ANALİZİ

Okuma Kitabı Öyküleri (Lesebuchgeschichten) Wolfgang Borchert’in II. Dünya Savaşı bitiminde yazdığı öykülerdir. Savaşı genç yaşında birebir yaşamak zorunda kalan Borchert, savaşın başından sonuna kadar gözlemlediği bütün olayları belli bir sıraya göre yazmıştır.

Toplam dokuz öyküden oluşan bu eserde savaşın nedenleri ve ortaya çıkış süreci aşamalı bir şekilde anlatılmıştır. Örneğin ilk öyküde savaş öncesi ekonomik kriz, ikincisinde hızla ilerleyen teknolojinin savaş için ön hazırlık olarak görülmesi ve kitle imha silahlarının ortaya çıkması, üçüncüsünde savaş döneminde ekonomik sıçrayış, dördüncüsünde askerlerin savaşın

kurbanları olarak görülmesi, beşincide generallerin insanları bir araç olarak gördüğü yerlerde insanın gerçekten güçlü olarak yansıtılması, altıncıda askerlerin yaşama dair yeterince şey bilmedikleri, yedincide savaşın insanları nasıl değiştirebildiği, sekizincide insanların hala şiddete ve savaşa hazır bir durumda olmalarından dolayı barışın onları henüz tam anlamıyla değiştiremediği ve dokuzuncuda ise insanların kaba kuvvet göstermeye hazır olmalarının onları nereye sürükleyebileceği anlatılmıştır.

Bu öykülerden yola çıkarak yazarın vurgulamaya çalıştığı nokta savaş gerçeklerinin arka plana itilmesidir. Sebepleri genellikle bir ideolojiye bağlı olarak açıklanmaya çalışılan savaşların arka planında, ilerleyen teknoloji ve çeşitli ülkelerin bu teknolojiye çıkar beklentilerinin, bilimin kötü emellere hizmet için kullanılmasının yattığı belirtilmektedir. Bu noktada ayrıca bilim etiği ve sınırları tartışmaya açılmıştır.

Savaş ve savaşın beraberinde getirebileceği olumsuz sonuçlar öykünün bir diğer vurgu noktasıdır. Birkaç kişinin milyonlarca insanın hayatını hiçe sayarak çıkar amaçlı savaş ilan etmeleri ve bu savaşlarda halkı araç olarak kullanmaları, onların kaderleriyle oynamaları üzerinde durulmuş, politikacı ve bilim adamlarının aldıkları keyfi kararlar sert bir şekilde eleştirilmiştir. Daha önce yaşanan savaşları, beraberinde getirdikleri yıkıntıları, ölümleri, açlıkları bilmelerine rağmen yöneticilerin ve onlarla birlikte büyük bir grup insanın hala savaş istemeleri, kaba gücün taraftarı olmaları ve hatta bu saldırı dürtüsünün günden güne artması eleştirilmiştir. Kısacası Borchert, savaşın saçmalığını, anlamsızlığını göstermeye çalışmıştır.

5. CEVAP KAĞITLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın son bölümünde, öğrencilerin daha önce dersin sorumlu öğretim elamanına teslim ettikleri yanıtlar tablo halinde özetlenmiş ve öğrencilerle birlikte iki saatlik genel bir değerlendirme yapılmıştır. Almanca grubu soru ve yanıtları dilsel bütünlüğü bozmamak adına tarafımızdan Türkçeye çevrilmiştir. Öğrencilere yöneltilen sorular ve öğrencilerin bu sorulara yanıtları aşağıdaki gibidir:

5.1. Almanca Grubu Soru ve Yanıtları;

1. Öykünün konusu nedir? İlk izlenimlerinizi yazınız!

(5) Öykünün konusu savaştır.

(2) Ekonomik çıkarlar ve insanların yaşam hakkına ilişkin kötü kullanım konulaştırılmıştır.

(2) Söz konusu öyküde savaşın ve teknolojik gelişimin olumsuz etkileri konu olarak işlenmiştir.

Hangi kişiliklerin insanın kaderini olumsuz yönde etkilediği sorunu temel alınmıştır.

(4) Mesleki etiğin kötüye kullanımı temel konudur.

Bu öyküde toplumları savaşa sürükleyen durumlar konulaştırılmıştır.

Bu öyküde bilim ve ekonomi arasındaki bağıntı konu olarak işlenmiştir. Ayrıca bilimin görevleri de konulaştırılmıştır.

2. Fabrikatör, Kaşifi ve General'in sohbeti hangi konu etrafında dönmektedir?

Kaşifin konuşması oldukça üzgün, çok sıkıntılıydı.

Teknoloji ve savaş hakkında konuşuyorlar. General: ordu, fabrikatör: satınalma ve satış.

(4) Konuşmaları bana savaşı çağırıyor.

(3) Fabrikatör: yeni bir iş alanı yaratmaya çalışıyor (para), kaşif: bilimi kötüye kullanıyor (bombalar), general: savaş.

Konuşmaları bana „iki yönü keskin bıçağı“ çağırıyor.

Fabrikatör: zenginlik, kaşif: buluş, general: otorite.

(3) Bana çıkarlar doğrultusunda hareket etmeyi çağırıyor.

3. Kendi aralarındaki ilişki hangi açıdan önemlidir?

(7) Kaşif buluş yapıyor →fabrikatör üretiyor →general savaşıyor (uyguluyor).

(3) Her üç adam da birşeylerden çıkar elde etmeye çalışıyor.

4. Bunların öyküde üstlendikleri roller hangileridir?

(3) İnsanların yaşamlarıyla oynuyorlar.

(2) Toplumları ortadan kaldırmak için üretiyorlar.

Savaşın olumsuzluklarını yansıtıyorlar.

(2) Maalesef sadece kendi çıkarlarını gözetiyorlar.

(3) Kaşif: bir katil, fabrikatör: hırs, general: görev bilincinde.

Toplumunu kandırıyorlar.

Üçü de düşüncesiz ve benciller.

Kaşif: suçlu/cani, fabrikatör: yenilikçi, para hırsı olan, general: insani duygulardan yoksun.

Fabrikatör: bilim adamlarının tüm buluşlarını insanlığın hizmetine sunan kişi. Tüm ürünlerini satabildiği için uygulayıcıdır. Kaşif: ürünleri

hazırlayan bir bilim adamıdır. General: üretilen ürünleri savaşlarda kullanan kişidir.

5. Toplumun bilimden beklentileri nelerdir? Bilim bu beklentileri karşılıyor mu?

(4) Toplum, bilimden insanlık yararına yeni buluşlar beklemektedir. Ancak bilim bu beklentileri maalesef sadece olumsuz yönde karşılamaktadır.

(2) Beklentiler soğutucu (buzluk), telefon, radyo gibi ürünlerdir ve bilim de sözkonusu beklentileri karşılamaktadır.

Bilim, savaş endüstrisi alanından çok tıp alanında gelişmelidir.

(3) Bilim, toplumun gereksinimlerini karşılamalıdır.

(4) Toplum, bilimden insanlara yardımcı olacak buluşlar beklemektedir. Bilim, her türlü olumlu konuyu değerlendirmeli ve insanların hizmetine sunmalıdır. Buna karşın insanların kötü yönde kullanmamaları için olumsuz konuları da gün ışığına çıkartmalıdır.

6. Metindeki sembollerin altını çiziniz ve altlarını çizdiğiniz sembollerini açıklayınız!

Sparta: (1) Antik Yunan'da bir kent ve gücün simgesidir. / (1) Üzüntü/keder. / (1) Yunanistan'da çok iyi askerlerin yetiştiği bir kent.

Langemarck: (1) Üzüntü. / (1) Belçika'da Almanların çok sayıda asker kaybettiği bir kent.

Çiçek soldu: Bu tümce savaş nedeniyle öldürülen insanları simgeleştiriyor.

Yeşil fayans: (5) İyilik. / (3) Barış. / (1) Ölüm. / (1) Mezar ve çevresinde ve üzerindeki çimenler. / (2) Mezar taşı. / (2) Sevgi.

Bovling topu: (5) Bombalar. / (2) Dünya.

Labut: (4) Askerler. / (2) İnsanlar.

Hölderlin: (1) İnsanları aydınlatmaya çalışan alman yazarlardan biri. / (1) Almanlar için örnek bir kişilik.

Clausewitz: (1) Ünlü bir general. / (1) Savaş. / (1) Almanlar için örnek bir kişilik.

Bovling salonu: (4) Savaş meydanı. / (1) Dünya bir bovlng salonu ve insanlar da labuttur. / (1) Mezar.

Etkileyici bir kutlama: (1) Ölmüş insanlar ve ceset alayı.

Sonra arkada labutlar devrildi: (1) Mermi ve bombalarla öldürülmüş insanlar.

General: (1) Savaş.

Kaşif: (1) Bombalar.

Duş kabini: (2) Toplama kampı.

Haçlar: (2) Din. / (1) Sömürgecilik.

Barut: (1) Savaş.

7. Metinde hangi ifadeler okuyucuyu duygulandırmaktadır? Neden?

(7) Buna göre yarım gramla iki saat içinde bin kişi öldürülebilirdi: Bu tümce beni oldukça derinden etkiledi. Aynı şekilde bir kaç gram uranyum ile de dünya yok edilebilirdi. İnsanların yaşamı bu anlamsız materyallere bağımlı./ Bu tümce insanlık dışıdır./ Bu tümce beni üzmüştür./ Bu ifadelerde birçok çelişki var./ Bu metinde yöneten kesim için insanların yaşamının önemsiz ve çok basit olduğunu gördüm./ Buna üzuldüm.

(2) Etkileyici bir kutlama./ Gençler cepheye gidiyorlar: Bu tümceler bana anlamsız bir davranışı işaret ediyor./ Bu bir savaş resmidir. Gençler huzur ve dayanışma içerisinde yaşamak yerine cepheye gidiyorlar.

(3) Sonra arkada labutlar devrildi./ Küçük adamlar gibi görünüyorlardı: Burada insanların yaşamlarının ne kadar değersiz olduğunu görebiliyoruz./ Bu tümcelerde açıkça sadece ölüm görünüyor.

Peki. Evet, sevgili dostum, tam zamanında çikolatadan barut üretimine geçmeseydim, size bu kırk bini veremezdim: Kazanç elde etmek ve ekonomi./ Burada toplumun gereksinimleri gözardı ediliyor.

Güneşin ışıkları çiçeklerin üzerine vuruyordu. Ve kağıdın üstüne: Zıtlık./ Bir taraftan güneşi (yaşam), diğer taraftan da kağıdı (ölüm) düşünüyorum.

Yapacak başka bir şey yoksa: Bu, bize savaşların ne kadar keyfiyete bağlı olduğunu gösteriyor.

Bir çiçeğin solduğunu görünce, çok üzüldü ve ağladı: Bu tümcede bir zıtlık bubulunmaktadır. Binlerce insanın ölümüne neden olan bombalar üretilmektedir. Bu durum onu rahatsız etmemektedir, ancak solmuş bir çiçek onu duygusallığa sürüklemektedir.

8. Bu öykü sizi ne gibifarklı ve yeni düşüncelere sürükledi?

Bu konu ile ilintili olarak olumlu düşünmüyorum, ancak olumsuz da düşünmek istemiyorum.

Almanlar ülkelerini seviyorlar. Bu nedenle tarihlerinde yaşanan olumsuzlukları gözardı etmiyorlar, geleceklerini oluştururken geçmişlerinden ders çıkartıyorlar.

Bilimin kötü insanların elinde bir silah olduğunu öğrenmiş olmak benim için müthiş bir hayal kırıklığıdır. Almanlar sorumluluk sahibi oldukları için geleceklerine ilişkin olumsuz etki yaratabilecek herşeyi eleştirirler.

(2) Bilimin hem iyiye hem de kötüye hizmet edebileceğini gördüm. Bu çok tehlikelidir.

Bilim, insanların isteklerini yerine getiremiyor. Sürekli yeni gereksinimler doğuyor.

(2) Birtakım insanlar başkalarının güvenini kötüye kullanıyorlar. Bu kötüye kullanma sadece kısa vadede çıkar sağlamaya yönelik çok kötü bir durumdur.

Savaş bir çözüm değildir. İnsanlar para için kötü yollara başvurmamalıdır.

Bilim adamları öncelikle insanların çıkarları doğrultusunda üretimler yapmış, daha sonra adım adım insanların maalesef sadece ölümüne neden olan savaş endüstrisine yönelik ürünler üretmişlerdir.

9. Yazarın öyküde ön plana çıkan dilsel tutumunu göz önünde bulundurursanız, bu dil kullanımı ile metnin içeriği arasındaki ilişki hakkında neler söyleyebilirsiniz?

(7) Yazar, simgesel bir dil kullanmıştır. /Konuyu dolaylı olarak ele almaktadır.

(3) Yazar, alaycı bir dil kullanmıştır ve insanlığı savaşa sürükleyen herşeyi eleştirmektedir.

(2) Yazar, eleştirel bir anlayışla yazmıştır. Generalin, kaşifin ve fabrikatörün tutumunu eleştirmektedir.

Metinde hicivsel bir tutum görülmektedir.

10. Yazarın bu öyküyü yazmaktaki amacı nedir?

(5) Yazar, bize savaşların nedenlerini, sonuçlarını ve zararlarını göstermek istemektedir.

İnsanlara yaşamdaki zıtlıkları göstermek istemektedir.

(2) İnsanlara savaşın zararlarını göstermek istemektedir ve bu yolla bilinçlendirilmelerini amaçlamaktadır.

(2) Dikkati savaşa, ölüme ve hırsla çekmek istemektedir.

Almanya'nın savaş sonrası dönemini aktarmayı istemektedir.

Savaşlarla teknoloji arasında bir ilinti kurmayı istemektedir.

Bilimin neye hizmet ettiğini göstermek istemektedir.

11. Anlamsal açıdan birbiriyle bağlantılı sözcükleri ve söz öbeklerini guruplara ayırınız!

Grup	Ekonomi	Doğa	Din	Bilim	Yer	Ölüm	Savaş
Sözcükler							
Bomba							10
Bovling salonu					1	1	7
Bovling topu		1					7
Duş kabini						2	7
Barut	1			1			5
Labutlar						1	5
Cephe							4
Sparta					1		3
Yas						1	2
Çikolata	6						
Fabrika	6						
Fayans	3					2	1
Dikiş makinası	3						
Telefon	3						
Radyo	3						
Buzdolabı	3						
Kağıt	2						
Çiçek	1	1				1	1
Güneş	1	1					
Haçlar			2				
Tahmini masraf	1						
Rakamlar	1						
Langemarck					1		1
Önlük				2			
Kaşif				1			
General							1
Siyah elbiseler							1
Kutlama							1

5.2. Türkçe Grubu Soru ve Yanıtları;

1. Öykünün konusu nedir? İlk izlenimlerinizi yazınız!

(2) Öykü savaş konu edinmiş.

Teknolojinin insanların ihtiyaçlarını karşılamak dışında yönü olumsuz bile olsa ilerlemesi anlatılmıştır. İnsanların kar elde etmek için sonucunu düşünmeden savaş maddeleri üretimine geçmesi, teknolojinin insan üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koyuyor.

(3) Bilimin kötüye kullanılmasının insanlığın yararına olan şeyleri nasıl tersine çevirdiği anlatılıyor.

Konu, bilimin iyiye ve ya kötüye hizmet ettiği zaman ortaya çıkan sonuçlardır.

Bilimin insanlar üzerindeki etkisi.

Konu insanların savaş gibi yıkıcı şeylerden bahsederken nasıl da rahat olduklarını ele alıyor.

Bilim, savaş ve ekonomi arasındaki içgüç ilişkisi.

2. Fabrikatör, Kaşifi ve General'in sohbeti hangi konu etrafında dönmektedir?

(4) Para kazanmak için savaşın ortaya çıkması gerektiğini konuşuyorlar.

(2) Çıkarlarına uygun koşullar yaratmak için konuşuyorlar.

(3) Savaş ve ticaret üzerine konuşuyorlar.

Para kazanmanın en kısa yolunun ne olabileceğini konuşuyorlar.

3. Kendi aralarındaki ilişki hangi açıdan önemlidir?

(2) Teknolojiyi çıkarları doğrultusunda kullanmaları, insanlığa pek önem vermediklerini göstermektedir.

Hepsi de hırslarına yenik düşmüş ve bundan dolayı yürekleri taşlaşmış. Tek düşündükleri şey bir şeylerden çıkar elde etmek.

(3) Kaşif bomba imalatının formüllerini bulur, fabrikatör bomba üretir, general ise bu bombaları savaşta kullanır.

İnsanları aptal yerine koymaktadırlar.

4. Bunların öyküde üstlendikleri roller hangileridir?

(3) Kaşif bulacak, fabrikatör üretecek ve general kullanacak. Bu üçü birbirine zincirleme bir şekilde bağlıdır.

(2) Kaşif bilim adamı, fabrikatör işveren yani şirket sahibi ve general asker rolündedir.

Savaşa hükmedenler, savaş malzemelerinin yapımını bilimsel temellere oturtanlar ve bu ikisini kullanıp çıkar amaçlı ticaret yapanlar.

5. Toplumun bilimden beklentileri nelerdir? Bilim bu beklentileri karşılıyor mu?

(2) Toplum bilimden hayatı kolaylaştırıcı şeyler beklemektedir. Ama bilim insanları yok edecek malzemeler üretmektedir.

Bilim insanların ihtiyaçlarını karşıladığı sürece yararlı sayılır. Metinden de anlaşılacağı gibi insanların ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı kalan bilim fazla kar getirmemektedir. Bu yüzden daha fazla karı olan savaş malzemelerine yönelmektedir.

(6) Kısmen insanların beklentilerini karşılıyor, ama olumsuz etkisi çok daha fazla.

Parçaya göre bilim toplumun bütün ihtiyaçlarını karşılamaktadır, hatta aşırıya kaçıp artık zararlı şeyler de üretmektedir. Bomba gibi.

Bilim insanların ihtiyaçlarını karşılamıyor bence. Onları mutluluğa götüreceğine, tersine kaosa sürüklüyor.

6. Metindeki sembollerin altını çiziniz ve altlarını çizdiğiniz sembolleri açıklayınız!

Beyaz önlük: (4) Bilim adamı.

Solan çiçek: Ölüm

Bovling salonu: (3) Savaş meydanı.

Sparta: Asker yetiştirilen bir kent.

Labut: (5) Askerler

Labutların devrilmesi: Askerlerin ölmesi

Yeşil Fayans: Nazileri hatırlatıyor. / Dolar

Duşa kabin: Gaz odaları.

Bowling topu: (2) Bomba

Haç işareti: ölüm

7. Metinde hangi ifadeler okuyucuyu duygulandırmaktadır? Neden?

(3) Sonra beyaz önlüğü çıkardı ve bir saat pencere taşındaki çiçeklerin bakımını yaptı. Bir çiçeğin solduğunu görünce, çok üzüldü ve ağladı: Çelişki söz konusu. İnsanların ölümüne değil de çiçeğin solmasına ağlaması çok kötü bir durum.

(2) Evet, sevgili dostum, tam zamanında çikolatadan barut üretimine geçmeseydim, size bu kırk bini veremezdim: Çok üzücü bir ifade. İnsanlar hiç önemsenmemektedir.

(2) Yapacak başka bir şey yoksa dedi kâşif: İnsanların önemsenmemesi çok acı verici.

Gençler cepheye gidiyorlar. Kısa bir konuşma yaptım: Askerlerin hayatına hiç önem verilmiyor.

(4) Buna göre yarım gramla iki saat içinde bin kişi öldürülebilirdi: İnsan hayatının çok ucuz olduğunu hatırlattı.

(2) Sonra arkada labutlar devrildi. Küçük adamlar gibi görünüyorlardı: İnsan hayatı hiç önemsenmiyor. / Savaşta ölen askerleri hatırlattığı için çok üzücü.

(2) Demiri yaratan Tanrı. Gözler çakmak çakmaktı. Etkileyiciydi. Etkileyiciydi. Çok etkileyici: Bu derece yoğun öldürme hırsı ve kin çok kötü. / Sevinç yastan daha ağır basmaktadır.

Öykü bir bütün olarak bizim kurtuluş savaşımızı hatırlattığı için etkilendim.

8. Bu öykü sizi ne gibi farklı ve yeni düşüncelere sürükledi?

Savaş konusundaki düşüncelerimde farklı bir bakış açısı kazandırdı.

Bilimin savaşa hizmet ettiğini önceden de biliyordum. Burada hoşuma giden tek nokta yazarın bu olayı farklı bir şekilde anlatması oldu. Dolaylı anlatımı çok etkileyici olmuş.

Büyük felaketleri küçük şeylerin ortaya çıkardığını öğrendim.

Bu öykü bana, insanların birbirlerini sevmediklerini bir daha gösterdi. Birbirlerini öldürmek için insanlar her yola başvurmaktadırlar.

Bir tarafta binlerce insan suçsuz yere ölürken, diğer tarafta bazı insanlar vicdan azabı çekmeden bolluk içinde yaşamaktadır. Bu çok acı bir şey.

Almanların yenilgiden hareketle milli duygularını savaş doğrultusunda körüklemeleri etkileyici geldi.

9. Yazarın öyküde ön plana çıkan dilsel tutumunu göz önünde bulundurursanız, bu dil kullanımı ile metnin içeriği arasındaki ilişki hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Konunun önemini ortaya koyan etkileyici bir dil kullanılmış.

Kullanılan dil metnin içeriğini derinleştirmiştir. Metinde çok fazla sembol kullanıldığı için, her okuyuşumda farklı şeyler keşfettim ve farklı duygular yaşadım. Bu durum metin üzerine daha uzun süreli düşünmemi sağlamaktadır.

Semboller çok fazla kullanılmış, ama bu kullanım konunun etkileyciliğini arttırmıştır.

(2) Kötü bir durumu, yani bir konuyu yazar iğneleyerek, sembollerle anlatmak istemiş. Konunun önemi ancak bu şekilde yansıtılabildi.

10. Yazarın bu öyküyü yazmaktaki amacı nedir?

Savaşı eleştirmek.

Savaşın kötü yanlarını göstermek.

(2) Bilinmeyenleri, yanlış bilinenleri, bilinip de görmezden gelinenleri topluma göstermek istemiştir.

Bilimin insanlığı nasıl bir tehlikeye sürüklediğini göstermek istemiştir.

Bilimin sanıldığı gibi her zaman faydalı bir şey olmadığını göstermeye çalışmıştır.

Bazı insanlar için bazı şeylerin önemini yitirdiğini göstermeğe çalışmıştır. Özellikle sevgi gibi duyguları buna örnek olarak gösterebiliriz.

(2) İnsanların para uğruna her yola başvurmalarını sert bir şekilde eleştirmektedir.

11. Anlamsal açıdan birbiriyle bağlantılı sözcükleri ve söz öbeklerini guruplara ayırınız!

	Teknoloji	Doğa	Kişi	Ekonomi	Savaş
Dikiş	3				
makinesi					
Buzdolabı	3				
Telefon	3				
Radyo	3				
Cephe					2
Bomba					2
Bowling					2
salonu					
Bowling topu					2
Labutlar					2
Duş kabini					1
Siyah					1
giyinmek					
Marş					1
Kutlama					1
Zafer					1
Barut					3
Kaşif			2		
General			2		
Müteahhit			2		
Fabrikatör			2		
Güneş		1			
Güneş ışıkları		1			
Çikolata				1	
Fayans				1	

6. YANITLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

Uygulamanın Almanca grubundaki öğrenciler ilk soruya on farklı cevap vermiştir. Çoğunluk konunun “savaş” olduğunu belirtirken, “ekonomik çıkarlar”, “teknolojik ilerlemenin insanlara yansması”, “mesleki ahlakın suiistimal edilmesi” gibi farklı yanıtlar da vermişlerdir. İkinci soruda Fabrikatör, Kaşif ve General mesleklerinin en olumsuz özellikleriyle özdeşleştirilmiştir. Fabrikatör parayı, kaşif bombayı ve General savaşçı çağrıştırmaktadır. Bu soruya verilen on beş yanıtın sadece bir tanesi olumludur. Üçüncü soruda ise fabrikatör, kaşif ve general arasındaki ilişki dile getirilmiştir.

Yanıtların çok büyük bir kısmı “kaşif keşfeder, bulur, fabrikatör üretir, çoğaltır ve general kullanır, savaşır” şeklindedir. Dolayısıyla bu üç kişi arasında çıkara yönelik zincirleme bir ilişki gözlemlenmiştir. Dördüncü soruda ise bu üç kişi katil, hırsız, bencil, insan düşmanı, çıkarıcı şeklinde nitelendirilmiştir. Toplumun bilimden beklentisini ve bilimin bu beklentiye ne derecede karşılığa cevap arayan beşinci soruda ise “bilimin insanların temel ihtiyacı olan şeyleri üretmesi ve insanlığa faydalı olması gerekirken, tersine bu beklentileri karşılamadığı, insanlığa zarar veren kitle imha silahları ürettiği” vurgulanmıştır. Altıncı soruda ise, sorulan sembollerin büyük bir kısmının bulunduğu gözlemlenmiştir. Kugel (bomba, dünya), Kegel (asker), Kegelbahn (savaş alanı), grüne Kachel (iyilik, barış, sevgi ve mezar), Kreuze (din ve emperyalizm), Duschraum (toplama kampı), Sparta, Langemarck, Hölderlin, Clausewitz gibi isimlerin de tarihteki önemi ve metinde neden kullanıldıkları dile getirilmiştir. “Sizleri en çok duygulandıran ifadeler hangileridir?” sorusuna ise büyük çoğunluk “Buna göre yarım gramla iki saat içinde bin kişi öldürülebilirdi” cümlesini seçmiştir. Sekizinci soruya ise büyük çoğunluk “bilimin bu kadar kötü, yani insanlık dışı emellere hizmet ettiğini görmek beni çok üzdü” gibi bir yorum getirmiştir. Dokuzuncu soruda ise yazarın dilsel tutumu eleştirel ve ironik, sözcük seçimi ise sembolik olarak değerlendirilmiştir. Onuncu soruda öğrencilerin büyük bir kısmı yazarın, savaşın iç yüzünü, perde arkası sebeplerini okuyucu göstermek amacıyla olduğunu dile getirmiştir. Son soruda ise öğrenciler yedi sözcük gurubu oluşturmuştur. *Bomba, Cephe, General, Kutlama, siyah giyinmek* sözcükleri sadece “savaş” sözcük grubunun içinde, *haç* “din” grubunun içinde, *önlük* ve *kaşif* “bilim” grubunun içinde, *çikolata, fabrika, dikiş makinesi, radyo, telefon, televizyon, kağıt, rakam* gibi sözcükler “ekonomi” grubunun içinde toplanmıştır.

Bowling salonu, top, duş odası, Sparta, labut gibi sözcükler ise ekonomi, bilim, doğa gibi sözcük gruplarına da dahil edilmiştir.

Aynı uygulamanın Türkçe bölümüne dahil olan öğrencilerin Almanca grubu öğrencileri kadar ayrıntılı yanıtlar veremedikleri gözlenmiştir. Almanca grubuyla karşılaştırıldığında Türkçe grubun yanıt sayısının da daha az olduğu görülmüştür. İlk soruda konu “bilimin kötüye kullanılması” ve “savaş” olarak yansıtılmış, ikinci soruda Fabrikatör, Kaşif ve General’in savaş ve ticaret konusunda sohbet ettikleri, üçüncü soruda bu üç kişinin kendi aralarındaki çıkara dayalı ilişki, dördüncüde ise birinin icat ettiği, birinin ürettiği ve diğerinin kullandığı vurgulanmıştır. Beşinci soruda bilimin insanların ihtiyaçlarını kısmen karşıladığı ama olumsuz etkisinin daha fazla olduğu dile getirilmiştir. Altıncı soruda *yeşil fayans* Nazileri ve Amerikan dolarını, *duşa kabin* gaz odalarını, *haç* işareti ölümü, *solan çiçek* ise ölümü simgelemektedir. Yedinci soruda okuyucuyu en fazla etkileyen ifade olarak “Buna göre yarım gramla iki saat içinde bin kişi öldürülebilirdi” seçilmiştir. Sekizinci soruda ise öğrencilerin metinden yol çıkararak savaş ve bilim konusunda farklı bir bakış açısı kazandıkları ifade edilmiştir. Dokuzuncu soruda ise yazarın sembollerden fazlasıyla yararlandığı, konunun önemini belirtmek için etkileyici bir dil kullandığı dile getirilmiştir. Onuncu soruda ise yazarın amacının savaşı ve para için her şeyi yapan insanları eleştirmek olduğu vurgulanmıştır. Son soruda beş sözcük grubu ortaya çıkarmıştır. Gruplar arasında kesin sınırlar ortaya çıkmış ve hiçbir sözcük aynı anda iki farklı gruba dahil edilmemiştir. *Fabrikatör, Kaşif, General* ve *Müteahhit* arasında mesleki açılarından anlamsal bir bağlantı ortaya çıkmıştır. *Çiçek* ve *Barut* sözcükleri arasında çelişkiye dayalı bir bağlantı vardır. *Fayans* ile *duş kabini* arasında da malzeme ve kullanım alanı bağlamında anlamsal bağlantı kurulmuştur.

7. SONUÇ

Çalışmanın çıkış noktasını, kısa metinlerde yer alan dilsel yönlendirmelerin öğrenciler tarafından ne derecede fark edilebildiği oluşturmuştur. Derste ders malzemesi olarak ele alınan metnin, öğrenciler üzerinde nasıl bir etki bırakabileceğinin ve öğrencide ne gibi çağrışımlar oluşturabileceğinin bulunmasına yönelik bir ders uygulaması yürütülmüştür. Ayrıca uygulama süresince öğrencilerde ortaya çıkan çağrışımlar, sorulara verdikleri yanıtlardan yola çıkarak gruplandırılmış ve bu çağrışımların olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde durulmuştur.

Çalışmada kısa metinlerin içerdikleri dilsel yönlendirmelerin ve bu yönlendirmelerin öğrenci üzerindeki etkisinin bulunması amaçlanmıştır. Dört aşamalı çalışmanın sonucunda öğrencilerin ayrıca öykü analizi tekniklerini öğrenmeleri ve bu analiz kapsamında metinlerde yer alan sembol, şifre, gönderme, eleştiri gibi özellikleri seçip onlara eleştirel yaklaşabilmeleri sağlanmıştır. Öğrenciler aynı zamanda, Alman toplumunun II. Dünya Savaşı ve sonrasında kapsayan zaman diliminde yaşamış olduğu kültürel, politik ve ekonomik sorunlar hakkında detaylı bir bilgi birikimi edinmiştir.

İncelenen öyküden yola çıkarak öğrenciler, geçmişten günümüze kadar yaşanan savaşların saçmalığını, keyfilliğini görebilme imkanı bulmuş, ayrıca savaşların arka planında ekonomik nedenler başta olmak üzere toplumdan gizlenen daha birçok nedeninin yattığını sınıf ortamında yapılan düşünce alışverişi ve yorumlar neticesinde öğrenmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Aytaç, G., *Çağdaş Alman Edebiyatı*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1994.
- Best, O., *Handbuch literarischer Fachbegriffe, Definitionen und Beispiele*, Fischer Verlag, Frankfurt 1982.
- Bolat, H., *Die Kurzgeschichte in der Sprachdidaktik*, Deniz Kültür Yayınları, Samsun 2004.
- Borchert, W., *Lesebuchgeschichten*, In: Borchert, W. *Das Gesamtwerk*, Rowohlt Verlag, Hamburg 1949, S.316.
- Bußmann, H., *Lexikon der Sprachwissenschaft*, Kröner Verlag, Stuttgart 1990.
- Gelfert, H. D., *Wie interpretiert man eine Novelle und eine Kurzgeschichte*, Reclam Verlag, Stuttgart 2002.
- Kirschner, J., *Manipulasyondan Korunmanın Yolları*, (Çev. Aydın Arıtan), Arıtan Yayınevi, İstanbul 1994.
- Lay, R., *Manipulation durch die Sprache*, Rowohlt Taschenbuchverlag, Hamburg 1980.
- Öztürk, A. O.(Çev.), *Okuma Kitabı Öyküleri*. İçinde: [<http://www.izedebiyat.com/yazi.asp?id=3157>], (Alındığı Tarih: 21.01.2008).
- Petersen, J. H., *Erzaehlsysteme: Eine Poetik epischer Texte*, Metzler, Stuttgart 1993.

Pospelov, G. N., *Edebiyat Bilimi*, (Çev. Yılmaz Onay), Evrensel Kültür Yayınları, İstanbul 1995.

Solmecke, G., *Motivation und Motivieren im Fremdsprachenunterricht*, Schöningh Verlag, Zürih 1983.

Thiemermann, F. J., *Kurzgeschichten im Deutschunterricht, Texte, Interpretationen, Methodische Hinweise*, Ferdinand Kamp Verlag, Bochum 1984.

Vogt, M., *Deutsche Geschichte, Von den Anfaengen bis zur Gegenwart*, Frankfurt 2006.

Yavuz, N., *Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Bazı Ders Kitaplarının Dilsel Yönlendirme Açısından Çözümlemesi*, Adana: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2003.

Yıldırım, M./ Yavuz, N., ‘‘Fabl Metinlerinde Yönlendirme’’, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, II. Cilt, Sayı 30, 2005, s. 41-50.